

УДК 336.71(477)

Чмутова І. М.
Нікітіна А. В.

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ СТРУКТУРИ ДЖЕРЕЛ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ

У статті визначено макроекономічні фактори, що впливають на ресурсну базу банків: динаміка зростання реального ВВП; співвідношення обсягу кредитів нефінансовим корпораціям до загального обсягу; відношення кредитного портфеля банків до депозитів; рівень доходів населення; темп росту інфляції; рівень облікової ставки НБУ. Для отримання узагальненої оцінки раціональності структури ресурсної бази банку розраховано інтегральний показник методом таксономії, який об'єднує ключові показники ефективності формування та використання ресурсної бази банку. З застосуванням кореляційно-регресійного аналізу виявлено, що серед екзогенних факторів впливу найбільш значимими є співвідношення обсягу кредитів нефінансовим корпораціям до обсягу ВВП та відношення кредитного портфеля банків України до депозитів.

Ключові слова: ресурсна база, пасивні операції, банк, залучені кошти, інтегральний показник, зовнішні фактори.

Постановка проблеми. Підвищена динамічність економічних процесів та висококонкурентне середовище на ринку банківських послуг мотивують кожен банківську установу формувати ресурсну базу таким чином, щоб найповніше задовольняти попит різних груп клієнтів на банківські продукти і залучати їх заощадження та вільні грошові кошти на банківські рахунки.

За останні 10 років спостерігається абсолютне збільшення обсягів пасивів банківського сектору в Україні: з 69,57 млрд. грн. у 2008 році до 159,85 млрд. грн. у 2018 році, тобто ресурсна база банків у цілому за аналізований період збільшилася у 2,3 рази, при значному зменшенні кількості учасників на ринку: із 182 до 77 банків. Сукупний обсяг власного капіталу за останні 10 років зріс у цілому на 90,27 млрд. грн., або на 29,74%, зобов'язання банків збільшилися на 660,73 млрд. грн., або на 24,71%, а сумарний обсяг пасивів банків – на 751 млрд. грн., або на 25,29% [1].

Наявний нині рівень капіталу у банківській системі України є достатнім для забезпечення стабільного функціонування та розвитку банків, а також для належного покриття ризиків банківської діяльності, а загальні зміни обсягів ресурсної бази банків істотно розширюють можливість щодо збільшення асортименту продуктів та послуг для суб'єктів-споживачів у банківському секторі.

У цілому, стійкість банків підтримується залученими коштами, які є найбільш вагомим складовою ресурсної бази та значно перевищують обсяг власного капіталу. Від спроможності банку залучати кошти і від його ділової активності залежить наявність необхідних ресурсів для проведення кредитних та інших активних операцій.

Незважаючи на те, що за останні десять років мали місце позитивні зрушення у структурі зобов'язань, однак у 2017-2018 рр. активність залучення банками строкових депозитів фізичних осіб залишається недостатньою. Формування депозитних ресурсів банків відбувається під впливом ряду факторів, що визначають як обсяг, так і структуру їх ресурсів і часом різноспрямовано впливають на результати діяльності кредитної організації. Тому в сучасних умовах проведення ефективних заходів щодо акумулювання вільних грошових коштів фізичних осіб і організацій банками є можливим при здійсненні системної оцінки впливу різних чинників на ощадну поведінку контрагентів. Виявлення факторів впливу,

хоча і не дозволить здійснити прямий управлінський вплив на структуру банківських пасивів, однак надасть можливість змінювати структуру ресурсної бази та нівелювати чи адаптуватись до наслідків дії таких чинників.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанню визначення факторів впливу на ресурсну базу банків присвячено значну кількість праць українських та зарубіжних вчених, зокрема, такі вчені, як В.С. Марцин [2], Г.Р. Балянт [3], Л.В. Кривенко [4] та І.В. Макєєва [5] у своїх працях розподілили усі фактори впливу за категоріями на внутрішні та зовнішні, структуризація та подальший розподіл факторів на окремі підкатегорії був зроблений такими вченими, як К.О. Кушнір [6], І.М. Парасій-Вергуненко [7] та інші.

Чимало авторів, зокрема, М.О. Коваленко [8], І.С. Толкач [9], П.В. Василина [10] у своїх працях зосереджують увагу на структуризації факторів та виявленні найбільш важливих чинників на формування та провадженнями банками своєї депозитної діяльності, а В.Г. Шевалдіна [11] присвячує свої праці вивченню впливу на формування структури залучених коштів, однак питання безпосереднього впливу факторів на раціональність структури джерел ресурсів банку та визначення ступеня залежності від них ще потребує дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукового доробку вчених щодо формування ресурсної бази банків показав, що питання виявлення впливу змін економічних умов, фінансової та політичної нестабільності на структуру власного капіталу та залучених ресурсів банків залишаються не вирішеними повною мірою.

Мета статті – визначення домінантних зовнішніх факторів, які впливають на раціональність структури джерел банківських ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фундаментальною основою функціонування банку є його ресурсний потенціал, обсяг якого обумовлюється розвиненістю фінансової системи та економічним становищем країни у цілому. Між ресурсним потенціалом та ресурсною базою існує прямий функціональний зв'язок, тож можна стверджувати, що базисним елементом банківської діяльності є ресурсна база банку та фактори, що її визначають.

На даний момент відсутня чітка регламентація, критерії та ознаки розмежування чи ранжування різних факторів, і тому, аналізуючи та класифі-

куючи фактори впливу на формування раціональної структури банківських пасивів, кожен науковець оперує власною точкою зору, про що свідчать результати аналізу праць вчених щодо структури ресурсної бази.

Аналіз наукових праць дозволив виділити такі зовнішні фактори, що впливають на раціональність структури ресурсної бази банку: стан фінансового ринку [12; 13; 14; 15], що впливає як на залучення, так і на розміщення коштів і визначає кредитний потенціал банку і розмір банківського прибутку; рівень банківської конкуренції [12; 13; 14; 15], що змушує банки розробляти нові схеми, методи і підходи в роботі з клієнтами щодо залучення депозитів; політика Національного банку України [14], зокрема, рівень облікової ставки НБУ, що є орієнтиром для встановлення відсоткової ставки за депозитами та кредитами, норматив обов'язкового резервування, що впливає на обсяги залучених ресурсів за видами і за валютами у зв'язку з різною нормою резервування, а також на суму вільних кредитних ресурсів, норматив ліквідності та ін.; регіональна специфіка діяльності банку, стан соціального середовища [14], державна політика щодо розвитку банківської сфери, рівень процентних ставок за депозитами, рівень розвитку банківської системи та системи кредитно-фінансових інститутів, ступінь довіри вкладників до банківських установ, демографічні фактори, рівень інфляції [12; 13; 14; 15] тощо.

Узагальнюючи погляди науковців, вважаємо доцільним серед широкого переліку факторів впливу виділити такі визначальні макроекономічні чинники впливу:

стан економіки. Ресурсна база банків орієнтовно на 75% формується за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб, враховуючи, що вплив економічної ситуації у країні на рівень доходів населення суттєвий: чим кращою та стабільнішою є економічна ситуація в країні, тим більші постійні доходи матимуть громадяни, тож чим більше вільних коштів матиме населення, тим більша їх кількість буде надходити у банки у якості депозитів.

рівень інфляції, що напряму впливає на ресурсну базу банку у бік звуження. Мінливість цін в країні несприятливо позначається на формуванні банками своїх депозитної та кредитної політик, а завищене очікуване значення рівня інфляції з боку населення змушує людей не заощаджувати, а «проїдати» наявні у розпорядженні ресурси;

пропорції між залученими банківською системою і наданими у вигляді кредитів коштами. Кожна банківська установа у своїй діяльності орієнтується на підтримку та розширення наявного клієнтського портфеля, з метою отримання у своє розпорядження якомога більшої кількості платних ресурсів, що їх можна спрямовувати для провадження власної кредитної діяльності. При чому акцент робиться на залучення коштів від суб'єктів господарської діяльності, що вважаються надійнішими, ніж залучені від фізичних осіб.

Ці групи макроекономічних факторів знаходять прояв у таких показниках [14; 15; 16]:

динаміка зростання реального ВВП, адже внаслідок низьких темпів економічного зростання зростає загроза фінансової дестабілізації;

співвідношення обсягу кредитів нефінансовим корпораціям до загального обсягу ВВП;

відношення кредитного портфеля банків до депозитів;

рівень доходів населення;
температура інфляції;
рівень облікової ставки Національного банку України.

Визначення ступеня залежності раціональності структури ресурсної бази банків від макроекономічних факторів пропонуємо здійснити з застосуванням кореляційно-регресійного аналізу, при цьому у якості результуючого показника використаємо інтегральний таксономічний індикатор, який відображає здатність банку раціонально формувати власні та залучені кошти, і поєднує такі фінансові коефіцієнти:

рівень статутного капіталу на 1 грн власних коштів;

рівень статутного капіталу на 1 грн активних операцій;

коефіцієнт співвідношення капіталу та зобов'язань;

коефіцієнт співвідношення статутного капіталу та активів, зважених на ризик;

коефіцієнт співвідношення статутного капіталу та робочих активів;

коефіцієнт ефективності використання власних коштів;

мультиплікатор капіталу;

ефективність використання сукупних зобов'язань;

коефіцієнт використання зобов'язань у кредитному портфелі;

коефіцієнт активності залучених коштів;
рівень поточних рахунків в пасивах.

Розрахунки проведемо у динаміці за період 2000-2018 рр. на прикладі АТ «Альфа-Банк». Вихідні дані для розрахунку таксономічного показника подано у таблиці 1.

Розраховані значення інтегрального показника структури ресурсної бази (di) АТ «Альфа-Банк» у динаміці наведені у табл.2.

Динаміку змін інтегрального показника структури ресурсної бази АТ «Альфа-Банк» представлено на рис.1.

Наведений графік демонструє варіабельність інтегрального показника структури ресурсної бази АТ «Альфа-Банк» протягом усього аналізованого періоду. Станом на 01.01.2019 р. показник набув найбільшого свого значення, однак протягом 10 років межі його коливання варіюються від 0,0085 до 0,6557. Враховуючи, що чим ближче показник до одиниці, тим оптимальнішою вважається аналізована ознака, можна констатувати недостатню раціональність структури пасивних операцій банку, а наявність значних коливань значень інтегрального показника свідчить про нестабільність структури його ресурсної бази.

Кореляційно-регресійна модель для визначення впливу зовнішніх факторів на раціональність ресурсної бази банку побудована на основі даних таблиці 3. Розрахунки проведені за допомогою надбудови Microsoft Excel «Аналіз даних».

Отримані критерії якості та адекватності моделі подано у табл. 4.

Побудована модель є статистично значущою за критерієм Фішера з імовірністю 0,95 (значення критерію Фішера $F = 3,1267$ при $F_{(теор)(5,19)} = 2,74$). Це дозволяє стверджувати, що і обрані показники статистично значимі для пояснення результуючої ознаки – інтегрального показника раціональності структури банківських ресурсів. Скорегований коефіцієнт детермінації дорівнює 0,41, що є недостатньо високим результатом для економічної практики. Однак можна стверджувати, що обрані фактори більш ніж на 78% пояснюють динаміку змін структури пасивних операцій банку.

Вихідні дані для визначення інтегрального показника структури ресурсної бази АТ «Альфа-Банк» у 2000-2018 рр.

Рік	рівень статутного капіталу на 1 грн власних коштів	рівень статутного капіталу на 1 грн активних операцій	коефіцієнт співвідношення капіталу та зобов'язань	коефіцієнт співвідношення статутного капіталу та активів зважених на ризик	коефіцієнт співвідношення статутного капіталу та робочих активів	коефіцієнт ефективності використання власних коштів	мультиплікатор капіталу	ефективність використання сукупних зобов'язань	коефіцієнт використання зобов'язань у кредитному портфелі	коефіцієнт активності залучених коштів	рівень поточних рахунків в пасивах
01.01.2000	0,985	0,403	0,692	0,893	0,679	1,218	2,482	1,004	0,487	0,591	0,314
01.01.2001	0,994	0,464	0,875	0,932	0,641	1,188	2,155	1,358	0,352	0,533	0,321
01.01.2002	0,967	0,393	0,684	0,654	0,456	0,760	2,546	1,451	0,871	0,594	0,224
01.01.2003	0,926	0,167	0,221	0,356	0,284	0,218	5,977	0,719	0,937	0,819	0,213
01.01.2004	0,652	0,130	0,249	0,243	0,191	0,197	7,712	0,848	0,824	0,801	0,293
01.01.2005	0,670	0,126	0,231	0,130	0,098	0,157	7,954	1,579	0,747	0,812	0,393
01.01.2006	0,626	0,060	0,105	0,057	0,045	0,082	16,792	1,461	0,804	0,905	0,372
01.01.2007	0,729	0,057	0,085	0,103	0,082	0,074	17,456	0,761	0,841	0,921	0,424
01.01.2008	0,879	0,091	0,115	0,827	0,584	0,118	11,006	0,174	0,858	0,897	0,348
01.01.2009	0,900	0,092	0,114	1,400	1,045	0,106	10,855	0,098	0,967	0,898	0,593
01.01.2010	1,034	0,104	0,112	0,594	0,502	0,118	9,640	0,230	0,981	0,900	0,259
01.01.2011	0,954	0,112	0,133	0,333	0,275	0,130	8,935	0,462	0,976	0,883	0,363
01.01.2012	1,138	0,166	0,171	0,776	0,706	0,198	6,028	0,275	0,980	0,854	0,435
01.01.2013	1,132	0,181	0,191	0,785	0,596	0,270	5,516	0,362	0,801	0,840	0,562
01.01.2014	1,105	0,158	0,167	0,683	0,583	0,229	6,314	0,317	0,806	0,857	0,540
01.01.2015	1,322	0,126	0,106	0,851	0,706	0,181	7,910	0,198	0,772	0,904	0,492
01.01.2016	1,768	0,110	0,066	0,155	0,117	0,087	9,132	0,997	0,645	0,938	0,596
01.01.2017	2,269	0,193	0,093	0,281	0,216	0,140	5,183	0,975	0,719	0,915	0,748
01.01.2018	0,978	0,210	0,274	0,368	0,273	0,201	4,763	0,980	0,620	0,785	0,713
01.01.2019	0,985	0,403	0,692	0,893	0,679	1,218	2,482	1,004	0,487	0,591	0,314

Джерело: розраховано авторами на основі даних [1]

Таблиця 2

Значення інтегрального показника структури ресурсної бази АТ «Альфа-Банк» у 2000-2018 рр.

Період	di	Період	di	Період	di	Період	di
01.01.2000	0,3908	01.01.2005	0,3052	01.01.2010	0,2091	01.01.2015	0,4867
01.01.2001	0,3108	01.01.2006	0,0397	01.01.2011	0,1992	01.01.2016	0,2570
01.01.2002	0,2727	01.01.2007	0,0085	01.01.2012	0,4197	01.01.2017	0,2651
01.01.2003	0,2421	01.01.2008	0,3439	01.01.2013	0,5552	01.01.2018	0,5679
01.01.2004	0,2591	01.01.2009	0,4222	01.01.2014	0,5120	01.01.2019	0,6557

Джерело: розраховано авторами

Рис. 1. Динаміка інтегрального показника структури ресурсної бази АТ «Альфа-Банк»

Джерело: складено авторами

Таблиця 3

Вихідні дані для побудови моделі залежності інтегрального показника структури ресурсної бази банку від зовнішніх факторів

Рік	Інтегральний показник, (Y)	Темп росту реального ВВП, %, (X ₁)	Співвідношення обсягу кредитів нефінансовим корпораціям до обсягу ВВП (X ₂)	Відношення кредитного портфеля банку до депозитів (X ₃)	Індекс інфляції (X ₄)	Темп зростання реальних доходів населення, % (X ₅)	Облікова ставка НБУ, % (X ₆)
01.01.2000	0,3908	105,9	0,147	1,26	125,80	115,3	45
01.01.2001	0,3108	108,8	0,11	1,09	106,10	118	27
01.01.2002	0,2727	105,3	0,11	1,05	99,40	109,1	12,5
01.01.2003	0,2421	109,5	0,14	0,98	108,20	119,6	7
01.01.2004	0,2591	111,8	0,18	1,03	112,30	123,9	9
01.01.2005	0,3052	103,1	0,19	0,96	110,30	111,8	9,5
01.01.2006	0,0397	107,6	0,21	1,16	111,60	123,9	8,5
01.01.2007	0,0085	108,2	0,25	1,61	116,60	111,8	10
01.01.2008	0,3439	102,2	0,31	1,97	122,30	114,8	12
01.01.2009	0,4222	84,9	0,39	2,27	109,10	107,6	10,25
01.01.2010	0,2091	104,1	0,52	2,01	104,60	90	7,75
01.01.2011	0,1992	105,5	0,45	1,72	99,80	117,1	7,5
01.01.2012	0,4197	100,2	0,41	1,54	100,50	108	7,75
01.01.2013	0,5552	100,0	0,42	1,38	104,60	113,9	7,5
01.01.2014	0,5120	93,4	0,45	1,44	143,30	106,1	6,5
01.01.2015	0,4867	90,2	0,48	1,42	112,40	88,5	14
01.01.2016	0,2570	102,4	0,39	1,26	113,70	79,6	22
01.01.2017	0,2651	102,5	0,34	1,3	109,80	102	14,5
01.01.2018	0,5679	103,3	0,32	1,45	101,50	110,9	18

Джерело: розраховано авторами на основі даних [1]

Таблиця 4

Критерії якості моделі та оцінки її значущості

Назва критерію	Значення
Багатомірний коефіцієнт кореляції R	0,78095
Коефіцієнт детермінації R ²	0,609882
Скорегований коефіцієнт детермінації adj R ²	0,414824
Стандартна помилка розрахунків	0,118121
Спостереження	19
Критерій Фішера F	3,1267
Значущість моделі за критерієм Фішера	0,043959

Джерело: розраховано авторами

Як показав аналіз статистичної значущості параметрів моделі за критерієм Стюдента, обрані фактори впливу, окрім індексу інфляції та темпу зростання реальних доходів населення, є статистично значущими для досліджуваного банку, тож їх можна використовувати для пояснення змін структури ресурсної бази з імовірністю майже 61%.

Побудована модель залежності інтегрального показника, що характеризує залежність структури ресурсної бази АТ «Альфа-Банк», від зовнішніх факторів є статистично значимою та адекватною. Вона має такий вигляд:

$$Y = 1,8389 - 0,021X_1 + 1,0617X_2 - 0,323X_3 + 0,0067X_4 - 0,0008X_5 + 0,01X_6 \quad (1)$$

де Y – інтегральний показник структури ресурсної бази АТ «Альфа-Банк»;

X₁ – темп росту рівня ВВП;

X₂ – відношення кредитів нефінансовим корпораціям до обсягу ВВП;

X₃ – відношення кредитного портфеля банків до депозитів;

X₄ – рівень інфляції;

X₅ – темп зростання реальних доходів населення;

X₆ – облікова ставка НБУ.

Параметри моделі при показниках X₂, X₄ та X₆ є додатними величинами, що свідчить про їх прямиий зв'язок з результируючою ознакою Y, а параметри при X₁, X₃ та X₅ – від'ємними. Проведений кореляційно-регресійний аналіз дозволив визначити, що найбільший вплив на формування банком раціональної структури своїх пасивних операцій здійснюють співвідношення обсягу кредитів нефінансовим корпораціям до обсягу ВВП (X₂) та відношення кредитного портфеля банків України до депозитів (X₃). При цьому економічний зміст впливу факторів зводиться до такого: чим більшим є співвідношення обсягу кредитів нефінансовим корпораціям до обсягу ВВП, тим вищим є інтегральний показник структури ресурсної бази. Це можна пояснити тим, що чим більшою є кредитоспроможність суб'єктів господарювання, тим вище їх активність щодо розміщення вільних коштів. А відношення кредитного портфеля банків України до депозитів оберненим чином впливає на рівень раціональності структури ресурсної бази банку.

Висновки і пропозиції. Результати проведеного дослідження показали, що раціональність структури ресурсної бази банку перебуває під впливом макроекономічних факторів, ідентифікація яких підвищує рівень адаптивності банку в умовах економічної невизначеності.

Відповідно до поставлених у статті завдань, зроблено наступні висновки:

1. На основі теоретичного узагальнення систематизовано та визначено зовнішні фактори, що впливають на ресурсну базу банків: динаміка зростання реального ВВП; співвідношення обсягу кредитів нефінансовим корпораціям до загального обсягу; відношення кредитного портфеля банків до депозитів; рівень доходів населення; темп росту інфляції; рівень облікової ставки Національного банку України. Врахування цих факторів та прогнозування їх впливу сприяють підвищенню ефективності управління пасивними операціями банку.

2. З метою отримання узагальненої оцінки раціональності структури ресурсної бази банку розраховано інтегральний показник методом таксономії, який об'єднує такі фінансові коефіцієнти: рівень статутного капіталу на 1 грн власних коштів; рівень статутного капіталу на 1 грн активних операцій;

коефіцієнт співвідношення капіталу та зобов'язань; коефіцієнт співвідношення статутного капіталу та активів, зважених на ризик; коефіцієнт співвідношення статутного капіталу та робочих активів; коефіцієнт ефективності використання власних коштів; мультиплікатор капіталу; ефективність використання зобов'язань у кредитному портфелі; коефіцієнт активності залучених коштів; рівень поточних рахунків в пасивах. Встановлено недостатню раціональність структури пасивних операцій аналізованого банку та нестабільність його ресурсної бази.

3. На основі результатів кореляційно-регресійного аналізу виявлено, що серед екзогенних факторів впливу на раціональність структури джерел банківських ресурсів найбільш значимими є такі фактори, як співвідношення обсягу кредитів нефінансовим корпораціям до обсягу ВВП та відношення кредитного портфеля банків України до депозитів, вплив яких є прямо та обернено пропорційним відповідно.

Проведення подальших досліджень, що поглиблюють та допоможуть обґрунтувати залежність раціональності структури ресурсної бази банків від різних чинників можливе у напрямі визначення впливу на неї ендемогенних факторів.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт НБУ. Статистичні показники банківської системи. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?jsessionid=81E756C6A318A01A6753707886E8A25A?art_id=34661442&cat_id=34798593 (дата звернення: 07.05.2019).
2. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість: головні складові оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка, фінанси, право*. 2008. № 7. С. 26–29.
3. Балянт Г.Р. Забезпечення фінансової стійкості банків. Збірник наукових праць I Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Фінансова політика України: реалії та перспективи розвитку». Хмельницький: Хмельницький державний центр науково-технічної і економічної інформації, 2008. С. 13–15.
4. Кривенко Л.В. Методичні підходи до визначення оцінки фінансової стійкості банківської системи. *Вісник університету банківської справи НБУ*. 2008. № 3. С. 105–111.
5. Макеєва І.В. Сутнісна характеристика поняття «фінансова стійкість» та основні її характеристики. URL: <http://www.rusnauka.com/> (дата звернення: 25.04.2019).
6. Кушнір К.О. Поняття стійкості комерційних банків та її динамічні характеристики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 20. С. 37–41.
7. Парасій-Вергуненко І.М. Стратегічний аналіз у банках: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: КНЕУ, 2007. 360 с.
8. Коваленко М.О. Депозитна політика банків України та її вплив на ефективність залучення депозитних ресурсів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 2. С. 39–44. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2017/9.pdf (дата звернення: 29.04.2019).
9. Толкач І.С. Фактори впливу на приріст депозитів як показник довіри клієнтів. *Економіка та держава: міжнародний науково-практичний журнал*. 2013/1. № 5. С. 109–110.
10. Матлага Л.О., Василюк П.В. Проблеми та тенденції розвитку депозитної політики банківських установ України. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2014. Том 15. № 1. С. 274–283.
11. Шевалдіна В.Г. Вплив макроекономічних факторів на формування депозитів населенням України. *Бізнес Інформ*. 2014. № 1. С. 286–291.
12. Андрушків Т. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2012. Випуск 17. С. 3–14.
13. Барилук І.В. Теоретико-методологічні засади вивчення сутності поняття «ресурсний потенціал банку». *Економічний простір*. 2008. № 19. С. 205–213.
14. Волохата В.С. Фактори формування депозитних ресурсів банку. *Бізнес-Інформ*. 2013. № 8. С. 310–316.
15. Онищенко Ю.І., Брит А.В. Чинники формування ресурсної бази банків на основі коштів населення. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 4(09). С. 199–204.
16. Козлов В.І. Домінантні індикатори банківських криз: порівняльний аналіз для країн з різним рівнем розвитку економіки. *Бізнес Інформ*. 2014. № 3. С. 351–358.

References:

1. Ofitsiynyy sayt NBU. Statystychni pokaznyky bankiv's'koyi systemy [The official site of the NBU. Statistical indicators of the banking system]. Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?jsessionid=81E756C6A318A01A6753707886E8A25A?art_id=34661442&cat_id=34798593 (accessed 7 May 2019).
2. Martsyn V.S. (2008). Nadiynist', platospromozhnist' ta finansova stiykist': holovni skladovi otsinky finansovoho stanu pidpryyemstva [Reliability, solvency and financial stability: the main components of the assessment of the financial state of the enterprise]. *Еkonomika, finansy, pravo*, vol. 7, pp. 26–29.
3. Balyant H.R. (2008). Zabezpechennya finansovoyi stiykosti bankiv [Ensuring financial stability of banks]. Zbirnyk naukovykh prats' I Vseukrayins'koyi n-p konferentsiyi [Collection of scientific works of the All-Ukrainian conference]. «*Finansova polityka Ukrayiny: realiyi ta perspektyvy rozvytku*». Khmelnytsky: Khmelnytsky State Center for Scientific, Technical and Economic Information, pp. 13–15.
4. Kryvenko L.V. (2008). Metodychni pidkhody do vyznachennya otsinky finansovoyi stiykosti bankiv's'koyi systemy [Methodological approaches to the definition of the financial stability of the banking system]. *Visnyk universytetu bankiv's'koyi spravy NBU*, vol. 3, pp. 105–111.
5. Makyeyeva I.V. Sutnisna kharakterystyka ponyattya «finansova stiykist'» ta osnovni yiyi kharakterystyky [Essential characteristic of the concept of "financial stability" and its main characteristics]. Available at: <http://www.rusnauka.com/> (accessed 25 April 2019).

6. Kushnir K.O. (2008). Ponyattya stiykosti komertsyinykh bankiv ta yiyi dynamichni kharakterystyky [Concept of stability of commercial banks and its dynamic characteristic]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 20, pp. 37–41.
7. Parasiy-Verhunencko I.M. (2007). Stratehichnyy analiz u bankakh: teoriya, metodolohiya, praktyka : monohrafiya [Strategic Analysis in Banks: Theory, Methodology, Practice]. Kiev : KNEU, pp. 360.
8. Kovalenko M.O. (2017). Depozytna polityka bankiv Ukrainy ta yiyi vplyv na efektyvnist' zaluchennya depozytnykh resursiv [Deposit policy of Ukrainian banks and its influence on the efficiency of attraction of deposit resource]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. Vol. 2, pp. 39–44. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2017/9.pdf (accessed 25 April 2019).
9. Tolkach I.S. (2013). Faktory vplyvu na pryrist depozytiv yak pokaznyk doviry kliyentiv [Factors of influence on deposit growth as an indicator of clients' trust]. *Ekonomika ta derzhava : mizhnarodnyy naukovopraktychnyy zhurnal*, vol. 5, pp. 109–110.
10. Matlaha L.O. (2014). Problemy ta tendentsiyi rozvytku depozytnoyi polityky bankivskiykh ustanov Ukrainy [Problems and tendencies of the development of deposit policy of banking institutions of Ukraine]. *Ekonomichnyy analiz : zb. nauk. prats'*, vol. 15, no 1, pp. 274–283.
11. Shevaldina V.H. (2014). Vplyv makroekonomichnykh faktoriv na formuvannya depozytiv naselenniam Ukrainy [The influence of macroeconomic factors on the formation of deposits by the population of Ukraine]. *Biznes Inform*, vol. 1, pp. 286–291.
12. Andrushkiv T. (2012). Depozytna polityka komertsyynoho banku ta napryamy yiyi vdoskonalennya [Deposit policy of commercial bank and directions of its perfection]. *Ukrayins'ka nauka: mynule, suchasne, maybutnye*, vol. 17, pp. 3–14.
13. Barylyuk I.V. (2008). Teoretyko-metodolohichni zasady vyvchennya sutnosti ponyattya «resursnyy potentsial banku» [Theoretical and methodological principles of studying the essence of the concept of "resource potential of the bank"]. *Ekonomichnyy prostir*, vol. 19, pp. 205–213.
14. Volokhata V.Y. (2013). Faktory formuvannya depozytnykh resursiv banku [Factors of bank deposit resources formation]. *Biznes-Inform*, vol. 8, pp. 310–316.
15. Onyshchenko Yu.I., Bryt A.V. (2017). Chynnyky formuvannya resursnoi bazy bankiv na osnovi koshtiv naselennia [Factors of resource base of banks formation on the basis of population funds]. *Skhidna Yevropa: Ekonomika, biznes ta upravlinnia*, issue 4, pp. 199–204.
16. Kozlov V.I. (2014). Dominantni indykatory bankivskiykh kryz: porivnyal'nyy analiz dlya krayin z riznym rivnem rozvytku ekonomiky [Dominant indicators of banking crises: comparative analysis for countries with different levels of economic development]. *Biznes Inform*, vol. 3, pp. 351–358.

**Чмутова И. М.
Никитина А. В.**

Харьковский национальный экономический университет

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ВЛИЯНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ НА РАЦИОНАЛЬНОСТЬ СТРУКТУРЫ ИСТОЧНИКОВ БАНКОВСКИХ РЕСУРСОВ

Резюме

В статье определены макроэкономические факторы, влияющие на ресурсную базу банков: динамика роста реального ВВП; соотношение объема кредитов нефинансовым корпорациям к общему объему; отношение кредитного портфеля банков к депозитам; уровень доходов населения; темп роста инфляции; уровень учетной ставки НБУ. Для получения обобщенной оценки рациональности структуры ресурсной базы банка рассчитан интегральный показатель методом таксономии, который объединяет ключевые показатели эффективности формирования и использования ресурсной базы. С применением корреляционно-регрессионного анализа выявлено, что среди экзогенных факторов влияния наиболее значимыми являются соотношение объема кредитов нефинансовым корпорациям к объему ВВП и отношение кредитного портфеля банков Украины к депозитам.

Ключевые слова: ресурсная база, банк, привлеченные средства, интегральный показатель, внешние факторы.

**Chmutova Iryna
Nikitina Anastasiia**

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

DETERMINATION OF THE EFFECT OF MACROECONOMIC FACTORS ON THE RATIONALITY OF BANKING RESOURCES STRUCTURE

Summary

An analysis of research on the formation of a resource base of banks has shown that the issue of identifying the impact of changes in economic conditions, financial and political instability on the structure of banks capital and borrowed resources remains inadequately investigated. The purpose of the paper is to identify the dominant external factors that influence the rationality of the structure of banking resources. The article defines macroeconomic factors that influence the resource base of banks: the dynamics of real GDP growth; the ratio of loans to non-financial corporations to the total volume; the ratio of the loan portfolio of banks to deposits; population income level; the growth rate of inflation; the level of the discount rate of the National Bank of Ukraine. To obtain a generalized assessment of the rationality of bank resource base structure, an integral indicator is calculated by the method of taxonomy. It combines the following financial ratios: the level of authorized capital by 1 UAH of equity; the level of authorized capital for 1 UAH of active operations; ratio of capital to liabilities; ratio of share capital to risk weighted assets; ratio of share capital to working assets; ratio of efficiency of own funds using; capital multiplier; efficiency of use of liabilities; ratio of liabilities to loan portfolio; coefficient of activity of attracted funds; level of current accounts in liabilities. Using correlation-regression analysis, it was found that among the external factors influencing on the rationality of the structure of bank resources the most significant are the ratio of loans to non-financial corporations to the volume of GDP and the ratio of the loan portfolio of Ukrainian banks to deposits. Although detection of factors influence on the rationality of bank resource base structure does not allow immediate direct measures, but may provide an opportunity to change the structure of the resource base and to adapt to the effects of such factors. Therefore, the application of the proposed recommendations in the practical activities of banks will enhance the efficiency of their operations.

Keywords: resource base, bank, raised funds, integral indicator, external factors.